

grenzeloos

de wereld begrijpen om de wereld te veranderen

Socialisten *in de* Vakbeweging

PATRICK VAN KLINK,
ROB MARIJNISSEN

Grenzeloos geschrift, een uitgave van Grenzeloos

Socialisten in de vakbeweging

De teksten in deze brochure verschenen eerder op de site van Grenzeloos. Grenzeloos is een linkse, radicale, ondogmatische website. Grenzeloos staat voor ecosocialisme, voor democratie en feminisme. Grenzeloos wordt gemaakt door een club actieve socialisten. Mensen die actief zijn in vakbonden, de anti-oorlogsbeweging, de solidariteitsbeweging met Palestina, de feministische en queer bewegingen en de strijd voor een Ander Europa. Velen van hen zijn ook actief binnen de SP en bouwen zo mee aan een brede, linkse, strijdbare beweging voor echte verandering. Grenzeloos wordt uitgegeven door de organisatie **Socialistische Alternatieve Politiek** (SAP). De SAP is aangesloten bij de Vierde Internationale, een netwerk van socialistische partijen en organisaties die wereldwijd opkomen voor een socialistisch alternatief.

De redactie van Grenzeloos bestaat uit: Lot van Baaren, Willem Bos, Marijke Colle, Peter Drucker, Alex de Jong, Patrick van Klink, Rob Lubbersen, Rob Marijnissen en William van den Heuvel.

Grenzeloos wordt door onbetaalde vrijwilligers gemaakt en de enige financiële steun die we krijgen is van leden en sympathisanten. Wil je ons financieel steunen dan kan je een bijdrage overmaken op rekeningnummer 5571638 t.n.v. Grenzeloos, Haarlem. Heb je suggesties voor artikelen, wil je zelf iets bijdragen, of wil je lid worden van de SAP, of meer informatie over het lidmaatschap, neem dan contact met ons op via redactie@grenzeloos.org.

Patrick van Klink werkt bij de margarinefabriek van Unilever in Rotterdam, is actief in de milieubeweging en lid van het FNV ledenparlement.

Rob Marijnissen werkt als organizer van de FNV in de zorg en is als kaderlid van de FNV actief in Amsterdam.

www.grenzeloos.org
Prijs: € 2,50

Socialisten in de vakbeweging

Inleiding, september 2015

In juni van dit jaar brachten wij onze vorige vakbondsbrochure uit met de titel *Onze vakbeweging*. Daarin kwamen zeven vakbondsactivisten aan het woord over hun vakbeweging. Het eerste artikel in de brochure *Onze vakbeweging, een reactie op linkse kritiek*, heeft tot de nodige discussie en reacties geleid. Met name van de kant van (leden van) de Internationale Socialisten (IS). In twee in deze nieuwe brochure opgenomen artikelen gaan de schrijvers van *Onze vakbeweging*, Patrick van Klink en Rob Marijnissen nader in op de kritiek op hun stuk.

Men kan zich afvragen of een dergelijke discussie tussen (leden van) organisaties van een beperkte omvang als Grenzeloos en de IS ook voor lezers buiten de directe kring van die organisaties interessant en relevant is. Wij denken van wel, omdat die discussie in wezen draait om de vraag wat socialisten en andere linkse activisten kunnen en moeten doen in de vakbeweging en concreet in de huidige FNV.

Moeten zij zich beperken tot vakbondswerk aan de basis en het organiseren van een kritisch netwerk, of moeten en kunnen ze - zoals Patrick en Rob bepleiten - op alle niveaus van de bond hun verantwoordelijkheid opnemen. Het antwoord op die vraag kan niet los gezien worden van een analyse en beoordeling van de ontwikkeling van de FNV in de afgelopen periode.

Over die ontwikkeling hebben we op Grenzeloos de afgelopen jaren veel gepubliceerd. Vooral in de vorm van stukken van, of interviews met, kaderleden die daar nauw bij betrokken waren. De discussie met onze vrienden van de IS heeft ons als het ware gedwongen om ook een meer algemene stand van zaken op te maken, en een beoordeling te geven van wat het vernieuwingsproces van de FNV tot nu toe heeft opgeleverd.

Meer dan een tussenbalans kan dat natuurlijk niet zijn. Het vernieuwingsproces is pas een paar jaar aan de gang en de nieuwe structuur van de FNV pas twee jaar in werking. Een organisatie als de FNV met meer dan een miljoen leden, duizenden kaderleden en vele honderden betaalde medewerkers heeft veel weg van een mammoettanker, waarvan de koers maar langzaam verlegd kan worden. Veel te langzaam ook naar ons idee. Maar de centrale vraag is ons inziens of er van een verandering van koers sprake is en vooral hoe socialisten en andere linkse activisten een koersverandering in

de richting van een democratischer en meer activerende vakbond kunnen stimuleren.

Daarover gaan de twee teksten in deze brochure. We hopen hiermee de discussie over 'onze' vakbeweging verder te stimuleren. Heeft u zelf iets te melden over de ontwikkelingen in de vakbeweging of wilt u reageren op deze of andere artikelen dan bent u van harte welkom op onze website www.grenzeloos.org. Behalve over de vakbeweging vind u daar ook artikelen over vele andere zaken die voor socialisten en andere linkse activisten van belang zijn.

Socialisten in de vakbeweging

Patrick van Klink, Rob Marijnissen, 11 juni 2015

Ons artikel ‘Onze vakbeweging, een reactie op linkse kritiek’, heeft tot twee reacties geleid. Hans Boot plaatste op Solidariteit onder de titel ‘Verantwoordelijkheid beperkt kritiek en onafhankelijkheid’, zoals hij het zelf omschreef ‘enkele kanttekeningen’ bij ons stuk. En Ewout van den Berg, van de Internationale Socialisten (IS) schreef een reactie onder de titel ‘Socialisten en de vakbond – een reactie op Grenzeloos’. In dit artikel gaan we op een aantal van de door Hans en Ewout opgeworpen punten in en proberen we ons standpunt verder te verduidelijken.

Een belangrijk punt in ons stuk was het onderscheid tussen de vakbond als vereniging (de leden en de structuren waarin de leden actief zijn), en het apparaat: de bezoldigde functionarissen, de mensen die in dienst zijn van de bond. Centraal in ons stuk stond het belang van de versterking van de positie van de vereniging ten opzichte van het apparaat. Het is jammer dat zowel Ewout als Hans dat element negeren en blijven redeneren binnen een kader van ‘basis’ versus ‘leiding’.

Ewout begint zijn bijdrage met de constatering dat de vakbond *'de collectieve verdedigingslinie voor werkende mensen tegenover de macht van de werkgevers is'*, maar dat *'achter dit front ook tegenstellingen schuilgaan die voor het werk van socialisten binnen de bond belangrijk zijn. Het artikel van Grenzeloos probeert echter deze tegenstellingen glad te strijden en maakt bovendien een karikatuur van onze rol binnen de vakbond'*, schrijft hij vervolgens. Het eerste deel van die laatste zin is helaas typerend voor de manier van discussiëren die we bij de IS wel meer aantreffen. Anderen hebben in de visie van de IS niet gewoon een andere mening, een andere analyse, of een andere inschatting, maar een andere agenda. *'Ze proberen tegenstellingen glad te strijken'*. We zullen hieronder proberen duidelijk te maken dat wij er niet op uit zijn om tegenstellingen glad te strijken maar dat we van mening zijn dat de hele vakbondspolitik niet gevangen kan worden in een schema van ‘de basis’ tegenover ‘de bureaucratische top’.

Opvallend in de benadering van Ewout is dat hij het in heel algemene termen over ‘de vakbeweging’ heeft en nauwelijks concreet ingaat op de ontwikkelingen in de FNV de afgelopen jaren. Hij heeft het over de vakbondsbureaucratie en het dubbelkarakter daarvan: ‘ze

organiseert werkende mensen en ze onderhandelt met kapitalisten.' en even verder: *'Zij wordt dus gedwongen om constant te balanceren tussen strijd en controle, tussen arbeid en kapitaal.'* Tegenover de bureaucratie, de vakbondsleiding of de vakbondstop (begrippen die voor Ewout identiek lijken te zijn) staat 'de basis', 'de leden'. En de taak van socialisten is om de basis te organiseren, *'om aan de basis een strijdbaar netwerk op te bouwen dat de top onder druk kan zetten en indien nodig onafhankelijk daarvan in actie kan komen.'*

De basis

Iedere socialist of andere linkse activist in de vakbond zal het met Ewout eens zijn dat in het vakbondswerk het organiseren van de basis centraal moet staan. Daarbij gaat het om zaken als het winnen van nieuwe leden voor de bond, op het werk en elders; het stimuleren dat die mensen ook actief vakbondslid worden en mee gaan draaien in een bedrijfsledengroep van de bond of in een plaatselijke afdeling; dat ze meedoen met allerlei acties en op den duur ook op allerlei andere manieren verantwoordelijkheid in de bond op zich gaan nemen.

Dat ook wij van Grenzeloos het vakbondswerk aan de basis als essentieel zien spreekt vanzelf. De eerste brochure die we in de serie Grenzeloos geschriften in 2011 uitbrachten had dan ook als titel *Vakbondswerk aan de basis*. Een van ons (Rob) schreef in het *voorwoord* van die brochure: *'Het uitgangspunt is dat de vakbeweging haar kracht uiteindelijk moet putten uit de basis: uit de organisatie, de activiteit en de strijdbaarheid van de leden. Er komen in deze brochure vakbonds(kader)leden aan het woord die in zeer verschillende omstandigheden proberen de kracht van de vakbeweging aan de basis te versterken.'* De vraag is natuurlijk waar vakbondswerk aan de basis ophoudt en het door Ewout en Hans zo problematisch gevonden nemen van (bestuurlijke) verantwoordelijkheid begint.

In 2014 bracht de IS en brochure uit met de titel *Activerend vakbondswerk, hoe doe je dat?* In deze brochure, geschreven door Hans Lammers en met een voorwoord van Patrick van Klink staat onder andere: *'Socialisten moeten natuurlijk altijd streven naar het geven van leiding aan hun collega's. Zij doen dit niet alleen door de kracht van argumenten en door het geven van het goede voorbeeld, maar ook door het vervullen van posities binnen de vakbond, als kaderlid in een sectorraad, als OR-lid of als lid van het ledenparlement van de FNV. Soms kan het zelfs zinnig zijn om een hogere positie in te nemen in de vakbondshiërarchie, bijvoorbeeld als lid van het landelijk bestuur.'* Dat lijkt ons duidelijk en juist. Dat geeft

ook aan dat er geen waterdichte scheiding is tussen het werk aan de basis en het vervullen van posities op welk niveau van de bond dan ook inclusief het landelijke bestuur van de FNV.

We begrijpen dan ook niet wat Ewout bedoelt met zijn stelling dat het de taak van socialisten in de vakbeweging is om: *'Aan de basis een strijdbaar netwerk op te bouwen dat de top onder druk kan zetten en indien nodig onafhankelijk daarvan in actie kan komen'*. Dat soort netwerken bestaan, ze bestaan uit vakbondskaderleden en strekken zich uit van de basis van de bond via allerlei organen van de bond tot aan het bestuur. We zouden zelfs kunnen zeggen dat de hele vakbond als vereniging een dergelijk netwerk is: honderden kaderleden die hun verantwoordelijkheid nemen in (het bestuur van) bedrijfsledengroepen, sectorraden, sectorbesturen, het ledenparlement, als vakbondsconsulent, in plaatselijke afdelingen, of in een van de landelijke netwerken van de FNV, of een ander landelijk orgaan zoals de Palestina werkgroep, of de recent opgerichte werkgroep handelsverdragen, of die een vakbondscafé, vakbondsscholing of wat dan ook organiseren. Dat die netwerken versterkt moeten worden was precies de kern van ons artikel.

Of is Ewout van mening dat naast die bestaande netwerken er een apart netwerk moet worden opgebouwd dat los van de bestaande structuren de top van de vakbeweging onder druk kan zetten? Als dat zo is dan zou dat een desastreuze aanpak zijn die er alleen maar toe kan leiden dat strijdbare leden geïsoleerd komen te staan van de meerderheid van de vakbondsleden.

Dat werken in de bestaande structuren en netwerken van en rond de bond (zoals bijvoorbeeld steuncomités of vakbondscafés) is het 'verantwoordelijkheid opnemen' waar wij het in ons vorige stuk over hadden. In sommige gevallen gaat het om formele bestuurlijke verantwoordelijkheid, soms, zoals bij het ledenparlement zelfs over bestuurlijke verantwoordelijkheid in het hoogste orgaan in de FNV structuur. In andere gevallen gewoon om taken die opgenomen worden zonder dat er van een formele bestuurlijke verantwoordelijkheid sprake is. Dat zijn geen *'Binnenweggetjes om de bond strijdbaar te maken door het innemen van bestuursposities'*, zoals Ewout dat noemt. Dat is de kern van het vakbondswerk en zou ook de kern van het werk van alle socialisten in de bond moeten zijn.

Bestuurders

Behalve honderden, zo niet duizenden actieve kaderleden kent de vakbeweging ook een apparaat van professionals. Bezoldigde

bestuurders en allerlei andere functionarissen. Het lijkt ons duidelijk dat je een organisatie als de FNV met 1,1 miljoen aangesloten leden - die allemaal verwachten dat de bond hun individuele en collectieve belangen behartigt - niet alleen met vrijwilligerswerk kunt runnen. Op de spanning tussen het apparaat van de bond en de vereniging zijn we in ons vorige stuk betrekkelijk uitvoerig ingegaan. En we hebben betoogd dat het versterken van de macht van de vereniging ten opzichte van het apparaat een belangrijk aspect is van de noodzakelijke democratisering van de bond.

Hieronder, in onze reactie op het stuk van Hans Boot, gaan we verder op een aantal aspecten hiervan (de transparantie en informatievoorziening) in, maar het is goed om steeds voor ogen te houden dat het verschil tussen de vakbond als vereniging en het vakbondsapparaat niet samenvalt met die tussen basis en top.

Hoe verhoudt de vakbond als vereniging zich tot de bezoldigde bestuurders? Dat is een ingewikkelde relatie. Met de vernieuwing van de FNV is het ledenparlement als verenigingsorgaan formeel het hoogste orgaan van de FNV. Maar de bezoldigde bestuurders, met name die in het dagelijks bestuur van de FNV, hebben veel feitelijke macht. Ze hebben een geweldige informatievoorsprong, ze sturen het apparaat aan en hun voorzitter heeft als gekozen FNV voorzitter een eigen mandaat. In de nieuwe structuur is hun speelruimte beperkter dan daarvoor. Ze hebben nu te maken met een beleidsbepalend ledenparlement dat ook eens in de vier jaar de leden van het algemeen bestuur kiest.

Onder het kopje linkse bestuurders gaat Ewout in op de voorzittersverkiezing. Hij schrijft daarover: *'Op het moment dat er verkiezingen worden gehouden zullen we er altijd voor pleiten te kiezen voor linkse kandidaten. Zo gaven we met verkiezingen van de nieuwe FNV-voorzitter een stemadvies op Corrie van Brenk. Zij staan meer open voor het geluid van onderaf, maar zullen op zichzelf de vakbond niet strijdbaar maken. Een focus op het veroveren van deze posities voedt bovendien het idee bij vakbondsleden aan de basis dat verandering uiteindelijk van bovenaf komt.'*

Naar ons gevoel zet Ewout de boel hier op zijn kop. Natuurlijk zullen socialisten en andere linkse vakbondsactivisten voor de meest linkse kandidaten stemmen en daartoe oproepen. Maar de meest interessante vraag is waar die kandidatuur van Corrie van Brenk vandaan kwam, waar hij een uitdrukking van was. Want noch het feit dat er - voor het eerst in de geschiedenis van de FNV - een voorzittersverkiezing was, noch het feit dat er een linkse tegenkandidaat was, kwam uit de lucht vallen. Daar ging een proces

van vele jaren strijd aan vooraf. We hebben daar de afgelopen jaren op *Grenzeloos* veel over geschreven en we kunnen dat als volgt samenvatten.

In 2009 manifesteerde zich in de Abvakabo een georganiseerde oppositie onder de naam 'kloof dichters'. Het initiatief hiertoe werd genomen door Lot van Baaren (toen lid van de bondsraad van de Abvakabo afdeling Rotterdam) en Ger Geldhof (toen lid van de bondsraad voor de afdeling Amsterdam.) Zij opponeerden in de bondsraad al vele jaren tegen het toenmalige Abvakabo bestuur onder leiding van Edith Snoey, en merken hoe het wel lukte om in de Bondsraad zaken aangenomen te krijgen, maar dat die vervolgens door het bestuur niet of zeer halfslachtig uitgevoerd werden. Op basis daarvan concludeerden ze dat met dat bestuur de steeds verdere verrechtsing van de bond, het zich steeds meer omvormen tot een sociale ANWB, niet gestopt kon worden en ze besloten met medestanders met een eigen lijst met kandidaten voor het algemeen bestuur van de Abvakabo te komen: de kloof dichters.

Hierdoor geïnspireerd kwam er ook een lijst van bezoldigde bestuurders die zich met dezelfde uitgangspunten als 'de kloof dichters' kandidaat stelden voor het dagelijkse bestuur. Twee daarvan: Meindert van den Berg en Corrie van Brenk werden in het dagelijks bestuur gekozen en samen met de 7 kandidaten van de kloof dichters vormden die een meerderheid in het 15 leden tellende bestuur. Toen als gevolg van het conflict over het pensioenakkoord de op het congres herkozen Edith Snoey zich genoodzaakt zag op te stappen werd Corrie van vice voorzitter waarnemend voorzitter en het gezicht van de inmiddels veel strijdbardere en activerender Abvakabo.

Toen vervolgens - ook als gevolg van het pensioenakkoord - de hele structuur van de FNV in elkaar zakte en uiteindelijk na veel interne strijd er een nieuwe structuur met naast een ledenparlement een gekozen voorzitter uit de bus kwam, was het voor veel voorstanders van een strijdbare en democratische vakbeweging zeer voor de hand liggend dat Corrie zich als exponent van die stroming kandidaat zou stellen. En gelukkig deed ze dat ook. *'Een focus op het veroveren van deze posities voedt bovendien het idee bij vakbondsleden aan de basis dat verandering uiteindelijk van bovenaf komt'*, schrijft Ewout. In werkelijkheid was het dus precies andersom. Door de strijd vanuit de basis (via vakbondskaderleden die hun verantwoordelijkheid in de bond opnamen), kwam er eerst een ander Abvakabo bestuur, vervolgens een crisis in de FNV en uiteindelijk een vernieuwde FNV met verkiezingen voor het voorzitterschap en een linkse tegenkandidaat tegenover Ton Heers. Ondanks het feit dat Corrie die

verkiezingen niet gewonnen heeft, is dit hele proces een zeer positief element in de recente ontwikkeling van de FNV en het heeft zeker niet het idee gevoed dat de verandering uiteindelijk van bovenaf komt. In tegendeel.

Toen de IS op 1 mei 2013 een stemadvies voor Corrie uitbracht had ze gelukkig een heel andere benadering. Toen schreef de redactie van *De Socialist*: *'Van Brenk is de huidige voorzitter van Abvakabo FNV en was vroeger werkzaam in de zorg, een sector die al langere tijd onder vuur ligt en waar steeds meer wordt teruggevochten tegen bezuinigingen, flexibilisering en stijgende werkdruk. In haar functie als voorzitter van Abvakabo heeft ze tot nu toe consequent gekozen voor de belangen van haar achterban. Zo vertikte ze het om haar handtekening te zetten onder het zorgakkoord dat zal leiden tot 50.000 ontslagen in de zorg. Er valt hier dus echt wat te kiezen en de uitslag zal grote invloed hebben op de koers van de vakbeweging.'*

Het haalbare

Een probleem dat wij met de reactie van Hans Boot hebben is dat hij in een aantal gevallen niet ingaat op wat wij geschreven hebben, maar op wat we volgens hem weliswaar niet geschreven maar eigenlijk wel bedoeld hebben. Zo begint hij ermee de door ons gebruikte term 'verantwoordelijkheid nemen' als *'een typerende uitdrukking in deze tijden van participatie en zelfmanagement'* en een *'ideologisch geladen begrip'*, neer te zetten. Maar dat is nog niet genoeg, want even verder schrijft hij: *'In het vervolg van de redenering blijkt het echter om iets anders te gaan. Ongenoemd speelt het begrip 'haalbaarheid' op. Namelijk in de nadruk op 'voldoende steun en vertrouwen' onder de 'achterban', wanneer een vakbondsactivist wat wil bereiken. Niet de hand overspelen en zorgen voor een voldoende draagvlak. En als ik het goed begrijp, ook bij '(delen van) het vakbondsapparaat'. Is die haalbaarheid niet verzekerd, wordt een voorstel of eis zinloos geacht, dus onverantwoord.'* En even verder *'Hoewel de formulering 'Vuile handen' alleen in een tussenkopje van het artikel te lezen is, zou het daar wel eens over kunnen gaan. Die zou je moeten durven maken als onvermijdelijk gevolg van genomen verantwoordelijkheid.'*

Via het 'blijken' en 'ongenoemde begrippen' geeft Boot zo een heel eigen interpretatie van wat wij volgens hem eigenlijk bedoelen. Dat lijkt ons niet zo'n zinvolle wijze van discussiëren. Wij schreven over het verantwoordelijkheid nemen het volgende: *'Wij zien de vakbeweging eerst en vooral als een organisatie van de arbeidersklasse - hoe reformistisch en gebureaucratiseerd die ook is. En dus vinden wij dat we als socialisten of als linkse activisten*

daarbinnen actief moeten zijn en onze verantwoordelijkheid moeten nemen. Dat we alles moeten doen wat in ons vermogen ligt om de vakbeweging te versterken, uit te bouwen en strijdbaarder te maken.' En even verder: *'Als je op die manier je verantwoordelijkheid neemt, betekent dat ook dat je niet kan volstaan met roepen dat er iets moet gebeuren en dat het bestuur of de werkorganisatie dat maar moet doen. Je moet er ook aan werken dat het gebeurt op de manier die mensen in beweging brengt. Daarbij moet je ook goed uitkijken dat je je hand niet overspeelt. Als je wilt dat er iets gebeurt dan moet je ook goed in kunnen schatten of er werkelijk iets op gang kan komen.'*

Dat is dus heel iets anders dan wat Hans er van maakt. Zijn betoog dat 'wat haalbaar is' er toch wel komt en we juist in eerste instantie onhaalbare eisen moeten stellen om zowel onze collega's als het apparaat aan het denken en op scherp te zetten slaat in dit verband dan ook nergens op. Natuurlijk moeten we bij de eisen die we aan de werkgevers of aan de regering stellen niet uitgaan van de zogenaamde haalbaarheid. De haalbaarheid of niet haalbaarheid wordt pas in de loop van de strijd voor die eisen bepaald. Het bij voorbaat uitgaan van de 'haalbaarheid' van eisen is niet veel meer dan een capitulatie vooraf. Dat zijn we helemaal met Hans en de door hem aangehaalde Toon Dekkers eens. Maar daar ging het helemaal niet over.

Wij schreven ook niet dat je goed moet uitkijken of je je hand niet overspeelt omdat de eisen wel eens niet haalbaar zouden kunnen zijn, we schreven *'Als wilt dat er iets gebeurt dan moet je ook goed in kunnen schatten of er werkelijk iets op gang kan komen.'* En dat is natuurlijk heel iets anders. Je kan als FNV een looneis van laat ons zeggen 10% neerleggen in plaats van de huidige magere 3%. Wij zijn daar voor. En of dat realistisch is dat zal aan de eind van de rit wel blijken. Maar dat is iets anders dan bijvoorbeeld in het ledenparlement er voor pleiten dat de FNV een algemene landelijke staking uitroept om die eis binnen te halen. Voordat je dat doet moet je je eerst afvragen of je daarmee werkelijk iets op gang kan brengen, of dat de strijd verder brengt, of dat er misschien een andere vorm van actieopbouw nodig is. De vraag stellen is de vraag beantwoorden lijkt ons.

Verantwoordelijkheid en kritiek

Hans lijkt er vanuit te gaan dat het nemen van verantwoordelijkheid ook direct of noodzakelijkerwijs leidt tot een minder kritische opstelling. Dat lijkt ons de kern van het meningsverschil met hem. Dat tussenkopje 'vuile handen' waar Hans naar verwijst stond boven

een passage waarin we stelden dat er een fundamenteel verschil is in het nemen van (mede)verantwoordelijkheid voor het beheer van de burgerlijke staat en voor een organisatie van de arbeidersklasse als de vakbond. Hans schrijft daarover: *'Een keuze, aangeduid als 'verantwoordelijkheid nemen' die echter begrenzing van de mogelijkheden tot kritiek op het lopende beleid en herkenbare onafhankelijkheid tot gevolg heeft.'*

Wij zullen zeker niet ontkennen dat als je verantwoordelijkheid draagt in de bond het niet altijd makkelijk is om je rug recht te houden, niet mee te gaan met redeneringen die uitgaan van het haalbare, niet cynisch te worden over de mogelijkheden, kritisch te blijven en onafhankelijk te blijven denken. Gelukkig functioneren wij ook in andere verbanden, zoals dat van Grenzeloos, dat ons helpt scherp en kritisch te blijven en anders is er altijd nog onze achterban die ons kritisch volgt.

Waar we ons echter met hand en tand tegen willen verzetten en wat wij van een hoge mate van cynisme vinden getuigen is de stelling dat het nemen van verantwoordelijkheid in de bond automatisch leidt tot medeplichtigheid aan alles wat er fout is aan de vakbond of er fout wordt gedaan door de bond. En dat degenen die verantwoordelijkheid nemen geen kritiek meer kunnen of willen uiten. In uiterste consequentie leidt die opstelling er toe dat de bond overgelaten wordt aan het bezoldigde apparaat, aan de betaalde bestuurders.

Onze directe ervaring in de bond wijst ook precies de andere kant op. Kaderleden die bereid zijn de handen uit de mouwen te steken en verantwoordelijkheden op zich te nemen hebben veel meer prestige en vertrouwen dan degene die zich vooral beperken tot het leveren van kritiek. Actieve en verantwoordelijke kaderleden bereiken met hun kritiek dan ook veel meer dan de critici aan de zijlijn. Juist omdat ze medeverantwoordelijkheid dragen wordt hun kritiek serieus genomen.

Onvolkomen democratie

Onder het kopje onvolkomen democratie gaat Hans terecht in op een heikel punt in de verenigingsdemocratie van de FNV: het gebrek aan informatie en verantwoording. Formeel is wat Hans daar over schrijft weliswaar niet juist: *'Zo ontbreekt elke openbare vastlegging van de bijeenkomsten van het ledenparlement (...).'* Op de site van de FNV worden verslagen van de zittingen van het ledenparlement geplaatst, maar die zijn uiterst beknopt, laat staan dat er ook verslagen staan van de werkgroepen en de externe contacten zoals Hans wenst.

We moeten daarbij wel opmerken dat de verantwoording van de leden van het ledenparlement vooral loopt via de sectoren waaruit zij zijn gekozen. Bij sommige sectoren loopt dat beter dan bij andere. Maar we zijn het helemaal met Hans eens dat er op dat vlak heel veel te verbeteren valt. Ook al overdrijft hij als hij schrijft dat er sprake is van *'een onaanvaardbare uitsluiting van informatie, meningen en debatten voor de 'gewone' leden'*; *'dat er niet in democratische controle is voorzien'*, en dat de verandering van structuur een kwestie is van *'oude wijn in nieuwe zakken'*.

Het gebrek aan informatie als basis voor meningsvorming en debatten is zeker niet tot het ledenparlement beperkt. In tegendeel. In de hele vakbeweging is dat een probleem. Heel lang is daar een cultuur dominant geweest waarin (bezoldigde) bestuurders hun gang gingen en de leden hooguit achteraf werden ingelicht. Met de verandering in de formele structuur kan er een begin worden gemaakt met het veranderen van deze cultuur. Daarvoor is de actieve inzet van (kader)leden onontbeerlijk. Kaderleden die bereid zijn hun verantwoordelijkheid in hun vakbond op te nemen.

Traditionele schema's of de concrete vakbondspraktijk

Patrick van Klink, Rob Marijnissen, 7 juli 2015

Al enige tijd voeren wij op Grenzeloos een discussie over de vakbeweging en de rol van socialisten in de vakbeweging. De aftrap werd gegeven door de Grenzeloos redacteurs en vakbondsactivisten Patrick van Klink en Rob Marijnissen met een stuk met de titel: 'Onze vakbeweging'. Daar kwamen twee reacties op. Hans Boot schreef op Solidariteit onder de titel 'Verantwoordelijkheid beperkt kritiek en onafhankelijkheid' een reactie en Ewout van den Berg, van de Internationale Socialisten (IS) reageerde onder de titel 'Socialisten en de vakbond'. Patrick en Rob reageerden op hun beurt weer op deze stukken met een artikel onder de titel 'Socialisten in de vakbeweging'. Hans Boot antwoordde hierop met een stuk op Solidariteit met de titel: 'Heel veel te verbeteren' en Peyman Jafari van de Internationale Socialisten (IS) plaatste een uitvoerige reactie op het artikel in de reactieruimte onderaan het artikel.

Wij vinden dit een belangrijke discussie. De FNV - want daar gaat het in deze discussie in de praktijk om - heeft de afgelopen tijd een diepgaande verandering doorgemaakt. De vraag of dit een werkelijke vernieuwing van de vakbeweging met nieuwe kansen en mogelijkheden is, of dat er sprake is van oude wijn in nieuwe zakken is van groot belang.

En dat geldt natuurlijk ook voor de vraag welke rol socialist en andere linkse activisten in de vernieuwde FNV kunnen en moeten spelen. In deze discussiebijdrage gaan Patrick en Rob hier verder op in, waarbij ze met name kijken wat nu de werkelijke verschillen zijn in de vakbondspolitiek van de Internationale Socialisten en van Grenzeloos en wat daar de achtergrond van is.

Wij nodigen de lezers van harte uit om een bijdrage aan deze discussie te leveren. Dat kan door een reactie onderaan een van de artikelen te plaatsen, maar ook door ons een discussieartikel te sturen (redactie Grenzeloos).

Waar liggen de verschillen in de benadering van de vakbeweging door de IS en Grenzeloos? Wat zijn concreet de verschillen en wat zijn daar de achtergronden van? Die verschillen liggen ons inziens zowel op het vlak van de analyse van de vakbeweging, hoe kijk je tegen de

vakbeweging aan, als op het vlak van de praktijk: wat doe je als socialist in de vakbeweging. Waarbij dat laatste natuurlijk het belangrijkste is.

Vakbondswerk aan de basis

Maar laten we beginnen met te constateren dat er ook veel in het vakbondswerk is waar we het over eens zijn. Dat is met name het belang van vakbondswerk aan de basis. Dat werk van organiseren en motiveren van collega's op je werk en anderen om actief vakbondslid te worden is natuurlijk cruciaal. De IS heeft daar een nuttige brochure over uitgegeven en Patrick heeft toen hem dat gevraagd werd met veel plezier daar een voorwoord voor geschreven en deze brochure is op Grenzeloos onder de titel: *Leesvoer voor (beginnende) vakbondsactivisten* positief besproken. Over dat aspect van het vakbondswerk bestaan hoegenaamd geen meningsverschillen tussen de IS en Grenzeloos.

Maar de verschillen beginnen als het niveau van het werk aan de basis overstegen wordt. Bij het werken in de vakbeweging word je ook met andere zaken geconfronteerd. Wat moeten de prioriteiten van de vakbeweging zijn, wat voor zaken moet de vakbond oppakken en welke niet, hoe moet de vakbeweging intern georganiseerd zijn. Ben je voor of tegen een ongedeelde vakbeweging en onder welke voorwaarden. En natuurlijk op welke plaatsen moeten socialistische of andere linkse vakbondsmensen actief zijn en welke verantwoordelijkheden kunnen en moeten ze daarbij opnemen. Het antwoord op die vragen wordt in belangrijke mate bepaald door de analyse die je maakt van de vakbeweging, door de manier waarop je tegen de bond aankijkt.

De basis en de top

Door de IS wordt de nadruk gelegd op de tegenstelling in de vakbeweging tussen de basis en de top, en ons (Grenzeloos) wordt verweten die tegenstelling glad te strijken en alleen aandacht te hebben voor de tegenstelling tussen de 'vereniging' en het 'apparaat'. Peyman schrijft daarover: *'Het verheffen van de tegenstelling tussen 'vereniging' en 'apparaat' tot de belangrijkste invalshoek verhuult (bedoeld of onbedoeld) de machtsrelatie tussen beide, namelijk het feit dat ze niet naast elkaar staan maar in een hiërarchische relatie en daarom spreken we liever in termen van 'basis' en 'top' (en dan heb ik het nog niet eens over de structurele relatie die bestaat tussen delen van de top en de staat, via bijvoorbeeld de SER).'*

Het is een misverstand dat wij ontkennen dat er sprake is van een tegenstelling tussen de basis en de top van de vakbeweging, dat we geen oog hebben voor het probleem van de bureaucratisering van de vakbeweging of voor het dubbelkarakter van vakbondsbureaucratie. Zoals Peyman terecht opmerkt neemt de analyse van het dubbelkarakter van de vakbeweging een centrale plaats in in de marxistische benadering van de vakbeweging en zeker in de traditie van de stroming waar wij als Grenzeloos uit voortkomen (en nog steeds toe behoren).

Maar - en daar ligt misschien een belangrijk verschil - volgens ons is alleen het benadrukken van die tegenstelling tussen 'de top' en 'de basis' niet voldoende om tot een concrete vakbondspolitiek te komen. Het is niet het enige frame waarmee we naar de vakbeweging moeten kijken. Het hanteren van dit frame kan niet in de plaats komen van een concrete analyse van de ontwikkelingen in de vakbeweging. De tegenstelling tussen de top en de basis is ook niet statisch, ze is nu anders dan 30, 50 of 80 jaar geleden. Hoe zit de vakbeweging nu in elkaar, hoe is de relatie nu tussen de top en de basis en wat betekent dat voor de huidige FNV. Dat zijn de vragen die ons bezig zouden moeten houden.

Voor ons zijn de analyses die in het verleden werden gemaakt en de categorieën die daarbij gebruikt werden instrumenten om de huidige situatie te analyseren. We zien ze niet als eeuwige, altijd geldende waarheden. We kijken wat we met die analyses en de ervaringen uit het verleden kunnen doen voor ons begrip van de huidige vakbeweging en onze vakbondspraktijk nu.

Peyman schrijft (in navolging van Ewout) *'Socialisten zouden de sociale positie die groepen mensen innemen als vertrekpunt moeten nemen.'* Daar zal geen marxist het mee oneens kunnen zijn. Maar als je naar de sociale positie van de mensen in de huidige FNV kijkt zie je dat het beeld nu heel anders is dan aan het begin van de vorige eeuw toen de begrippen vakbondsbureaucratie en het dubbelkarakter daarvan gemunt werden. Er is veel minder sprake van een grote massa van niet- of laaggeschoolde en slecht betaalde arbeiders (de basis) aan de ene kant, en een groep veel beter betaalde, beter geschoolde beroepsbestuurders (de top) aan de andere kant. Daarmee is de tegenstelling tussen de basis en de top niet verdwenen, hij heeft wel heel andere vormen dan toen.

Natuurlijk bestaat er een verschil in positie en een belangentegenstelling tussen de leden en de bezoldigden van een vakbond. Al was het maar omdat de leden de contributie betalen en de bezoldigden daarvan leven. Maar de scheiding tussen betaalde

functionarissen en vakbondsleden valt niet zonder meer samen met die tussen top en basis. Het formeel hoogste orgaan van de FNV, het ledenparlement bestaat uit gekozen onbezoldigde vakbondsleden, kaderleden. Het algemeen bestuur van de FNV waarin zowel bezoldigde bestuurders als kaderleden zitten wordt iedere vier jaar gekozen door dit ledenparlement. Ook op allerlei andere bestuurlijke niveaus zitten kaderleden in besturen.

In het vakbondsapparaat werken ook heel veel mensen die helemaal geen vakbondsbestuurders zijn en die geen of nauwelijks invloed hebben op het beleid van de vakbond. Het is dus veel te simpel en daarmee onjuist om zoals Peyman doet te stellen dat de verhouding tussen de top en de basis (die voor hem samenvalt met die tussen het apparaat en de vereniging) gekenmerkt wordt door een hiërarchische relatie, waarbij het apparaat hiërarchisch boven de vereniging staat.

In onze eerdere bijdragen hebben we laten zien dat formeel de zaak precies omgekeerd is. Formeel is in de nieuwe FNV de vereniging leidend. Het door de leden gekozen ledenparlement is formeel het hoogste orgaan, bepaalt het beleid en kiest het algemeen bestuur. We gebruiken hier niet voor niks steeds het woord formeel. Want daar zit natuurlijk een grote spanning. De bezoldigde bestuurders hebben een sterke machtspositie. Zij hebben een geweldige informatievoorsprong, zij sturen de rest van het apparaat aan, zij onderhouden het merendeel van de externe contacten enzovoort, enzovoort.

De grote uitdaging voor socialisten en andere linkse vakbondsactivisten is dan ook om die formele positie van de vereniging zo veel mogelijk ook werkelijkheid te maken. Vandaar dat wij in ons eerste stuk schreven dat als er iets bepalend is voor het vakbondswerk van Grenzeloos, dat het versterken van de positie van de vereniging ten opzichte van het apparaat is. En het zal duidelijk zijn dat dat een voortdurende strijd is. Want er is sprake van een bureaucratie in de vakbeweging, van bezoldigde bestuurders met belangen die niet het zelfde zijn als die van de leden en die bezoldigde bestuurders hebben veel macht en mogelijkheden. Het enige dat wij daar tegenover kunnen zetten is onze voortdurende inzet en activiteit in alle geledingen van de beweging.

De taak die wij voor ons en andere socialisten en linkse activisten in de vakbeweging zien is dus het versterken van de vakbeweging en er zoveel mogelijk een strijdbare en democratische vakbeweging van te maken door versterking van de positie van de vereniging (de activiteit van de leden). De taak die de IS zich stelt is: 'om aan de

basis een strijdbaar netwerk op te bouwen dat de top onder druk kan zetten en indien nodig onafhankelijk daarvan in actie kan komen.'
Voor we daar inhoudelijk verder op in gaan kijken we eerst waar deze benadering vandaan komt, welke analyse er aan ten grondslag ligt.

De analyse en de werkelijkheid

Zowel Ewout als Peyman verwijzen in hun discussiebijdragen naar de door Maina van der Zwan geschreven brochure 'Van onderop en samen sterk'. Die tekst van mei 2012 is inderdaad voor zover wij weten de meest uitgewerkte tekst over vakbondswerk van de kant van de IS. De brochure bevat een aantal zeer zinvolle delen, zoals een goede samenvatting van (de gevolgen van) het neoliberalisme in Nederland, algemene passages over socialisten in de vakbeweging en dergelijke. Maar juist op het vlak van de analyse van de recente ontwikkelingen in de FNV schiet hij ernstig tekort.

De brochure is geschreven in een periode dat de strijd rond de vernieuwing van de FNV (toen sprak men nog van De Nieuwe Vakbeweging) in volle hevigheid werd gevoerd. Maina gaat in de brochure uitgebreid in op die ontwikkelingen waarbij hij sterk de nadruk legt op de rol van de PvdA en PvdA'ers in de top van de vakbeweging. Hij heeft het ook over 'ontevreden middenkaders'¹ en 'strijdbare bestuurders', en schrijft: *'Zonder de Kloofdichters en de druk van ontevreden middenkaders was er geen bestuurscrisis in de FNV geweest.'* (pag. 7). Maar op de vraag hoe die druk van ontevreden middenkaders dan doorwerkte en hoe de Kloofdichters in staat waren een meerderheid in het Abvakabo bestuur te veroveren gaat hij, behalve met een citaat van Ger Geldhof uit Grenzeloos (pag. 7) niet in.

De nadruk in de analyse licht heel sterk op de machinaties van boven af. *'De initiatiefnemers van de Nieuwe Vakbeweging streven dus een*

-
- 1 De term middenkaders kan verwarring wekken. In de vakbeweging als vereniging kennen we leden en kaderleden. Leden zijn alle mensen die hun contributie betalen, een lidmaatschapskaart hebben en misschien een enkele keer een vergadering bezoeken en/of hun stem uitbrengen. Kaderleden: mensen die op de een of andere manier ergens, in een van de organen van de bond of namens de bond actief zijn. Natuurlijk zijn er in verschillende organen verschillende functies met verschillen bevoegdheden. Maar in tegenstelling tot wat de term middenkader suggereert is er binnen de vereniging geen sprake van een hiërarchie met lager kader, midden kader en hoger kader. Dit in tegenstelling tot het apparaat van de vakbond, dat net als ieder ander bedrijf een hiërarchische structuur heeft.

wederopstanding na van het poldermodel, dat is aangepast aan de realiteit van een geflexibiliseerde arbeidsmarkt', schrijft hij op pag. 10. Als hij het heeft over Han Noten en Herman Wijffels en de krachten daarachter heeft hij natuurlijk groot gelijk. Maar wat in de brochure onderschat wordt is de kracht van de tegenstroom, de druk van kaderleden om van de nieuwe vakbeweging juist iets anders te maken dan een aan de nieuwe realiteit aangepaste poldermachine.

Hij noemt de opstelling van de drie grote bonden Abvakabo, Bondgenoten en Bouw van begin maart 2012 in hun 'Advies aan kwartiermakers Nieuwe Vakbeweging', waarin als voorwaarde werd gesteld een grondslag van democratie en een rechtvaardige verdeling van welvaart en een rechtstreeks gekozen bondsparlement en een vakbeweging die als geheel sterk is. *'Zelfs aan die algemeen geformuleerde voorwaarde is niet voldaan en het is onwaarschijnlijk dat deze bonden akkoord gaan met hun eigen opsplitsing en een zwakke koepelorganisatie,'* schrijft Maina daarover.

De conclusie van de analyse van Maina is dan ook: niet doen, die nieuwe vakbeweging. Hij formuleert vier criteria waaraan de nieuwe vakbeweging zou moeten voldoen en schrijft. *'Zolang er niet aan al deze voorwaarden wordt voldaan, is een nieuwe structuur geen verbetering en zouden de FNV bonden er niet op moeten ingaan. We gaan geen schoenen weggooien voordat er fatsoenlijke nieuwe zijn.'* (pag. 38).

We weten inmiddels allemaal dat het wat anders is gegaan dan in de brochure voorspeld. De voorwaarden van de grote drie zijn uiteindelijk wel gehonoreerd, de grote bonden hebben zich wel opgeheven, er is wel een direct gekozen ledenparlement gekomen en om die oude schoenen maalt niemand meer.

Het is natuurlijk makkelijk om achteraf te constateren dat de analyse dus onjuist was, de schrijver onvoldoende zicht heeft gehad op de krachten binnen de vakbeweging die in deze crisis een kans zagen om het oude ideaal van een ongedeelde vakbeweging een stap dichterbij te brengen en die keihard gestreden hebben voor een democratischer structuur en meer invloed van de leden. Het is ook makkelijk om achteraf te constateren dat die foute beoordeling zeker beïnvloed zal zijn door een te mechanische visie op de verhouding tussen de 'top' en de 'basis'. Maar zoals gezegd, deze tekst werd geschreven toen het gevecht nog in volle gang was en de uitkomst daarvan nog verre van zeker.

Problematischer is het als de organisatie die deze tekst heeft uitgegeven nu, drie jaar later niet inziet dat er van een foute analyse sprake was en die tekst tot basis van haar vakbondsbeleid neemt. De

vakbeweging die Maina beschrijft en analyseert is de vakbeweging die Han Noten, Herman Wijffels en Jetta Klijnsma voor ogen hadden, maar die er gelukkig nooit gekomen is. De vernieuwde FNV die we nu hebben, verschilt op essentiële punten van wat zij voor ogen hadden. Het is niet waar dat het zwaartepunt van het vakbondswerk niet bij collectieve actie is komen te liggen, maar bij 'levensloopbegeleiding' en individuele dienstverlening en dat de centrale ambitie is om een bijdrage te leveren aan het vermogen van mensen om zich in en door hun werk te ontwikkelen tot vrije, afhankelijke individuen, zoals Maina in zijn inleiding uit het concept oprichtingsdocument citeert. En het is niet zo dat het ledenparlement voornamelijk bestaat uit voorzitters van de vele tientallen sectoren waarin de vakbeweging is opgesplitst, zoals we een paar regels verder lezen. Dat waren, zoals Maina terecht schrijft de wensen van de kwartiermakers, maar die hebben niet hun zin gekregen.

In plaats van nauwkeurig te analyseren wat voor vakbeweging er wel uit het vernieuwingsproces is gekomen, wat de zwakke en sterke kanten daarvan zijn, welke ontwikkeling daarin zit en welke rol socialisten daarin kunnen spelen baseert de IS zich op een achterhaalde visie. En dat wreekt zich.

In de praktijk

Ook de door Ewout en Peyman herhaalde formule dat *'socialisten als taak hebben om in de vakbeweging aan de basis een netwerk van strijdbare en kritische leden op te bouwen dat waar nodig druk kan uitoefenen op de bondsbestuurders en onafhankelijk van hen acties kan organiseren'*, stamt uit deze brochure. In onze vorige discussiebijdrage hebben we de vraag gesteld of dat betekent dat de IS van mening is dat er naast bestaande netwerken in en rond de vakbeweging, een apart netwerk moet worden opgebouwd dat los van de bestaande structuren de top van de vakbeweging onder druk kan zetten? En we voegden er aan toe: 'Als dat zo is dan zou dat een desastreuze aanpak zijn die er alleen maar toe kan leiden dat strijdbare leden geïsoleerd komen te staan van de meerderheid van de vakbondsleden.'

Peyman reageert daar als volgt op: *'Opnieuw doen ze alsof er geen verschil bestaat tussen de structurele positie die kaderleden die bijvoorbeeld in een bedrijfsledengroep zitten en zelf partij zijn in de botsingen tussen de werkvloer en het management en bestuursleden of juridische consultants die hun baan aan het apparaat en de onderhandelingspositie met de werkgevers te danken hebben. Ook de positie van de gekozenen in het ledenparlement is niet hetzelfde als die in het hoofdbestuur. De netwerken van kaderleden aan de*

basis opbouwen, waar mogelijk met bestuurders die aan de juiste kant staan, zou de prioriteit moet zijn.' Dat is een herhaling van het top versus basis verhaal maar geen antwoord op onze vraag en het geeft ook geen duidelijkheid wat het vakbondswerk dat de IS voorstaat nu ook werkelijk inhoud. (Behalve het organiseren aan de basis, maar daar zijn we het over eens.)

De fusie

Er zijn in het leven van iedere organisatie van die momenten dat het erop aankomt, dat er keuzes moeten worden gemaakt. Dat zijn ook de momenten dat individuen en stromingen voor een test staan. Zijn ze toegerust om de organisatie te helpen om met succes een stap verder te gaan of aarzelen ze of staan ze op de rem. In het najaar van vorig jaar was dat het geval met de nieuwe vakbeweging. De strijd om de statuten was gestreden, de voorstellen waren uitonderhandeld, de structuur uitgetekend en het ging er nu om of de drie grote bonden zichzelf op zouden heffen om op te gaan in het ongedeelde deel van de nieuwe FNV. Het ging er nu om of men de oude schoenen weg durfde te doen voor een paar nieuwe.

Samen met veel andere kritische kaderleden hebben wij ervoor gestreden dat de fusie er zou komen. Dat niet het specifieke belang van afzonderlijke groepen, maar het algemene belang van de hele beweging voorop zou staan. En we hebben ervoor gestreden dat bij de fusie het belang van de leden centraal zou staan, dat er een ledenparlement zou komen met bevoegdheden, dat er ook kaderleden in het algemeen bestuur gekozen zouden kunnen worden, dat de positie van de vereniging versterkt zou worden ten opzichte van de werkorganisatie. Daarmee waren niet alle tegenstellingen en problemen verdwenen, maar kon er naar ons idee een stap vooruit worden gezet in de richting van een democratischer en strijdbaarder vakbeweging.

Het zal na het voorafgaande niet verbazen dat de IS grote moeite had om een duidelijke positie ten aanzien van de fusie in te nemen. Op hun website namen ze van Grenzeloos een artikel van Patrick over waarin gepleit werd voor de fusie. Maar dat werd direct gevolgd door een van Solidariteit overgenomen stuk van Hans Boot dat uiterst kritisch was over de voorgenomen fusie. Van een eigen stellingname van de IS was geen sprake.

Hoe verder

De afgelopen jaren heeft de FNV een belangrijk proces van veranderingen doorgemaakt. Dat werd ook hoog tijd. De positie van

de vakbeweging is de afgelopen decennia steeds zwakker geworden. De organisatiegraad (het aantal werknemers dat lid is van de bond) nam steeds verder af, het ledenbestand van de bonden vergrijsde en het lukte niet of nauwelijks om in nieuwe sectoren en onder nieuwe groepen die nieuw op de arbeidsmarkt komen (migranten, vrouwen, jongeren) mensen te organiseren. Als deze trend niet gekeerd zou worden, zou de vakbeweging op termijn uitsterven en in ieder geval een steeds minder relevante en minder aantrekkelijke beweging worden.

Zowel kaderleden als mensen in het apparaat begrepen dat er iets moest gebeuren. Een kleine tien jaar geleden werd er begonnen met 'organisatie', het inzetten van organizers om sectoren waar geen of nauwelijks leden waren te organiseren. In eerste instantie in de schoonmaak sector. Dat leidde in de loop van de jaren tot duidelijk zichtbare resultaten. Daarna volgde de zorg.

Tegelijkertijd en in samenwerking met deze ontwikkeling werd steeds meer overgeschakeld van een bond als zaakwaarnemer naar activerend vakbondswerk. En er vonden de hierboven beschreven veranderingen in de structuur van de FNV plaats. Waar staan we nu?

Volgens ons is er met deze veranderingen (die natuurlijk nog steeds gaande zijn) een stap vooruit gezet en is de kans vergroot dat de FNV zich zal kunnen herstellen. Er zijn inmiddels 75 organizers in dienst van de bond, in een aantal sectoren (de metaal, de zorg...), wordt stevig actie gevoerd. De FNV voert met 'koopkracht en echte banen' en de campagne 'red de zorg' weer landelijk campagne. Met 'Young & United' komen de jongeren weer in beeld. En ook op ander thema's zoals TTIP en andere handelsverdragen en klimaat begint de FNV weer wat kleur op de wangen te krijgen. Voor de eerste keer in decennia heeft de FNV zich op 1 mei weer op straat laten zien. Er wordt hard gewerkt aan het opzetten van lokale groepen en landelijke netwerken van kaderleden.

Met dat alles wordt hopelijk een basis voor herstel gelegd, maar dat herstel is nog niet ingetreden. In sectoren waar strijd wordt gevoerd is de daling van het ledental afgezwakt en in de zorg is er zelfs van een stijging van het aantal leden sprake. Maar van een herstel over de hele linie, of een verandering van de trend is nog geen sprake. Daarvoor zal er nog heel veel werk moeten worden verzet. De komende jaren zullen bepalend zijn. Met de doorzettende crisis en de steeds verdere verrechtsing van het politieke klimaat zien de werkgevers kansen om de vakbeweging steeds verder in het defensief te drukken. Als hen dat de komende jaren lukt en wij niet in

staat zijn om voldoende kracht te ontwikkelen en effectief terug te vechten, zal dat voor langere tijd de situatie in Nederland bepalen.

Met de nieuwe structuur van de FNV en de ontwikkeling van activerend vakbondswerk kunnen leden daar op allerlei niveaus een bijdrage aan leveren. Wij kunnen het ons als socialisten niet permitteren om ons te beperken tot vakbondswerk aan de basis en de rest aan anderen over te laten en ons te beperken tot kritische beschouwingen vanaf de zijlijn.

Daarom is onze oproep aan (de leden van) de IS: doe mee. Zet je op alle mogelijke manieren en op alle mogelijke plaatsen in voor een strijdbare en democratische vakbeweging. Kijk nog eens goed naar de overgeërfde analyses en concepten en beoordeel wat daarvan bruikbaar is en wat verouderd. En kijk vooral naar de feitelijke ontwikkelingen in de FNV.

Kom uit de comfortzone van de eigen organisatie en het eigen gelijk en schakel je in in het proces van vernieuwing van de vakbeweging. Daarbij is alle ruimte voor kritiek. Sterker nog, er is heel veel behoefte aan meer kaderleden met een kritische blik en instelling. Realiseer je dat die kritiek veel meer effect heeft als hij komt van een kaderlid dat zich ook met hart en ziel inzet voor de versterking van de vakbeweging. Wees niet bang om fouten te maken, dat doet iedereen. Als je je open opstelt zullen anderen je daar op wijzen en kan je ervan leren. Kortom zorg dat de vakbeweging ook jouw vakbeweging wordt.

Grenzeloos vakbondsbrochures

1. Vakbondswerk aan de basis (juli 2011)

Rob Marijnissen: (Inleiding) Vakbondswerk aan de basis.

Willem Bos: De geboorte van een nieuwe vakbeweging

Lot van Baaren en Ger Geldhof: Naar een strijdbare en democratische vakbond

Patrick van Klink: Vakbondswerk aan de basis

Bart Plaatje: Het moet van de mensen zelf komen

Kees de Leeuw: Directe belangenbehartiging is toch de basis

Ko Hartman en Ger Geldhof: De achterbanstrategie

2. De strijd voor een echt nieuwe vakbeweging (november 2013)

Patrick van Klink: Achter het pensioendrama

Lot van Baaren en Patrick van Klink: Strijd om de vakbeweging

Patrick van Klink en Lot van Baaren: Nieuwe vakbeweging is hard nodig

Lot van Baaren en Patrick van Klink: Vakbeweging van onderop

Patrick van Klink: Cursus vakbondspolitiek voor journalisten

Patrick van Klink: Onze vakbond en de milieucrisis

Ger Geldhof: We moeten de vakbond terug veroveren

Willem Bos: Waarom linkse activisten actief moeten zijn in de vakbeweging

3. De vakbond terug aan de leden (oktober 2014)

Patrick van Klink: Een heel andere visie van de FNV op Europa

Menno Bruijns: De toekomst is aan één FNV

Mirjam Busse: Vakbeweging moet zich veel meer bezighouden met de veranderende plaats van de arbeid

Margot Kranenburg: Vakbondsleden zijn zelf de beste ledenwerbers

Lot van Baaren: De vakbond terug aan de leden

4. Onze vakbeweging (juni 2015)

Rob Marijnissen, Patrick van Klink: Onze vakbeweging, een reactie op linkse kritiek

Herman Pieterse: De vakbeweging kan niet anders dan aan politiek doen

Loes de Kleijn: De democratisering van de vakbond is een kans om als actieve vakbondsleden het beleid te bepalen en de vakbond weer op de kaart te zetten

René Danen: De vakbeweging kan veel leren van andere sociale bewegingen

Matthias van Rossum: Werken van onderop, maar ook van bovenaf de vakbond veranderen

Bert Giskes: Vakbondsleden voor Palestina

Grenzeloos geschriften

1. Vakbondswerk aan de basis
2. De strijd voor een echt nieuwe vakbeweging
3. Links en de Syrische revolutie
4. Wat is ecosocialisme
5. Democratisering van de economie
6. De lange mars van de SP
7. De vakbond terug aan de leden
8. De wortels van vrouwenonderdrukking
9. Nieuw rechts in Nederland
10. Kapitaal en ongelijkheid, over het werk van Piketty
11. Kobani: de Syrische revolutie en de Koerdische beweging
12. Onze vakbeweging
13. Socialisten in de vakbeweging

Borderless papers

1. The New Right in the Netherlands
2. The Long March of the SP

Socialisten in de vakbeweging

De afgelopen jaren heeft de FNV onder druk van de basis een belangrijk proces van veranderingen doorgemaakt. 'Organising', het inzetten van organizers in sectoren waar weinig leden zijn, vond ingang. In plaats van een bond als zaakwaarnemer is er steeds meer sprake van activerend vakbondswerk. Met de nieuwe structuur is de invloed van de leden vergroot.

Er zijn inmiddels 75 organizers in dienst van de bond. In een aantal sectoren wordt stevig actie gevoerd. De FNV voert met 'koopkracht en echte banen' en de campagne 'red de zorg' weer landelijk campagne. Met 'Young & United' komen de jongeren weer in beeld. En ook op andere thema's zoals TTIP en andere handelsverdragen en klimaat begint de FNV weer wat kleur op de wangen te krijgen.

Wij kunnen het ons als socialisten niet permitteren om ons te beperken tot kritische beschouwingen vanaf de zijlijn. We kunnen en moeten een actieve rol spelen in het versterken en strijdbaar maken van 'onze' vakbeweging.

redactie@grenzeloos.org